

Ruinfirben i terrarium

Kaspar Wendelin
wendelin@dsr.life.ku.dk

Indledning

Vi skal lidt tilbage i tiden til først i 00'erne hvor jeg havde fået den glimrende ide at jeg ville udvide mit dyrehold med endnu en art af europæiske firben.

Det var blevet tid til terrariemessen i Hamm og jeg havde besluttet at skulle jeg finde et europæisk firben af en kendt art - ville jeg købe det. Det var først langt op ad lørdagen på dette sagnomspundne sted at jeg fandt et bord med rigtige firben. Her var en tysker og han havde ruinfirben, "*Podarcis sicula cetti*". Det var en kendt underart og jeg var straks klar til at gøre et køb. Han havde en del unger med og et par store ungdyr. Jeg tog parret med de store ungdyr der burde kunne være klar til avl året efter. Mine oplevelser i Hamm danner således udgangspunkt for denne artikel.

Taksonomi og Udseende

Firbenene jeg købte findes ikke mere som underart. "*Podarcis sicula cetti*" er blevet nedlagt ved en revision og synonymiseret med nominat formen. Arten har desuden skiftet fra at hedde "sicula" til *siculus*. Videnskaben har ændret opfattelse af kønnene på *Podarcis* og som følge deraf blev der ændret på stavemåden af artsnavnet. Jeg vil forsøge at holde mig til det danske navn, da ruinfirben er et gammelt og velanerkendt navn for *Podarcis siculus*. Det er et mellemstort europæisk firben og når man kigger på slægten *Podarcis* er det en af de lidt større arter. Farven er brunspættet eller sortspættet, nogen gange en blanding. Der er ofte et islæt af grønne striber eller grønt mønster på ryggen og som regel lidt blå farve på siderne. Det er normalt et kulørt firben, men det kan være meget variabelt med hensyn til både farve og mønster.

Hannerne har bredere hoveder og er større end hunnerne. De er desuden mere farverige end hunnerne og kontrasten på deres farver er kraftigere.

Arten bliver omkring 25 cm for hanner og 20 cm for hunner.

Ruinfirben, *Podarcis siculus*, han, Montalchino. Normalt er underarten *Podarcis siculus campestris* en lavlandsart i Toscana, men her findes den i 600 meters højde. Foto: Jan Clausen.

Udbredelse og Levevis

Arten er udbredt i Italien og omkringliggende øer, i de kystnære områder og øer i Slovenien, Kroatien og Montenegro, samt omegnen af Istanbul i Tyrkiet. På skrænter, klipper, stendiger, ruiner og lignende lysåbne steder finder man den i naturen. Den ligner på det punkt mange af de andre firben. Ruinfirbenet er i den nordlige del af udbredelsesområdet en udpræget lavlandsart (stenotopic), hvor den findes i lysåbne skove, klitter samt græsklædte områder - flodbredder eller rabatter på motorvejene. Mod syd ses den i mange typer habitat, både i kystlandskaber og bjergegne (eurytopic). Den findes ligeledes som kulturfølger i by-parker og på campingpladser. Desuden er den introduceret flere steder i verden - Frankrig, Spanien, Portugal, nord-Afrika og USA, hvor den trives i bedste velgående. Uden tvivl er *Podarcis siculus* den lacertidart som har den største udbredelseskapacitet. Foruden at den i nyere tid er introduceret i de ovennævnte lande med stor succes, har den koloniseret myriader af små øer og klippeskær i Middelhavet. På den lille Faraglioni klippe ved Capri findes således en blå variant.

Hold

Et terrarium med målene 80x40x40, lxxhxd ville jeg nok sætte som minimum for et par af disse skønheder. Skulle jeg igen holde dem blev det nok nærmere et terrarium der måler 150x100x70 lxxhxd, da det vil give dyrene større mulighed for at spæne rundt. Når det er sagt - er det dyr der kan være meget sky. De kan være så sky at man stort set aldrig ser dem, selvom jeg rimelig ofte fik mine dyr at se. Hvis jeg sad lige så stille og læste en bog med udsigt til deres anlæg, kom de ofte frem og lod sig beskue.

Bundlaget var en blanding af sand og tørvejord. Som indretning havde jeg brugt en stendynge og nogle grene. Dyrene kravlede flittigt rundt på begge dele især om formiddagen efter at de var varmet op under spotten. Anlægget var opvarmet af en 25 watt spotpære

der var hængt op så der skabtes en varmeplads på 40-45 grader. Under spotten havde jeg som jeg normalt gør lagt en stor flad sten. Dyrene kunne her sole sig ligesom de gør i naturen, hvor de også meget gerne bruger en sten til solbadning. Når stenen er varmet op kan de få varme fra begge sider. Det virker som om de elsker at ligge her og gasse sig. Over anlægget var der en lysstofrørbelysning med forskellige rør. Det var et ældre armatur som sammen med spotten gav en baggrunds temperatur på ca 30 grader. Om natten var der 18 til 22 grader eller så koldt som det nu kunne lade sig gøre midt om sommeren med åbne vinduer.

Foder

Foderet skal være insekter - dyrene vil måske slikke lidt på overmoden frugt, men ikke æde af dette foderemne i større stil. Det er ikke firben med de allerstærkeste kæber, så dyr med hård skal kan de ikke overmande. De har en ret spids snude som er en indikator på at de i naturen spiser relativt små og bløde dyr - så det er ikke ruinfirben man skal have hvis man kun vil fodre med dubiaer og dødningehoved-kakerlakker. Fårekylinger, græshopper, små melorm og voksmøllarver ryger meget hurtigt ned hos denne art, bare emnerne ikke er for store. Skulle man få givet dem et foderemne der lige er det største de kan klare, vil man ofte se dem slå byttedyret mod en sten mens de holder det i kæberne. Når det så er gået tilstrækkeligt i stykker - ja så ryger det ned. Jeg har brugt rigtig meget vildtfoder til mine ruinfirben, og de æder alt fra bananfluestore biller op til store fede korsedderkopper. Korsedderkopperne skal dog ofte have en omgang bank før de kan få dem ned. Når jeg brugte opdrættet foder blev det rystet i kalk og vitaminpulver hver anden eller hver tredje gang. Det er vigtig at dyrene ikke får alt for meget foder. Halen bruges som fedtdepot og begynder den at se tyk og fed ud giver man dem for meget mad. Hunner i opdræt skal ikke sultes, men unger og hanner bør der holdes særligt øje med.

Ruinfirben, *Podarcis siculus*, hun, Montalchino. Bemærk at struben er lysegrøn og ikke hvid, som normalt. Foto: Jan Clausen.

Opdræt

Arten skal dvalen i mindst et par måneder for at man kan være mest muligt sikker på succes, omend det sikkert godt kan lade sig gøre uden. Mine dyr fik en måned uden foder om efteråret og så blev de lagt ved 10-12 grader i et par måneder, eller tre, i en flødebolle kasse med let fugtigt spagnum. De ligger helt sikkert mest roligt hvis de kan ligge i absolut mørke. Jeg havde lavet plads til dem på mit badeværelse. Der havde vinduet stået mere eller mindre åbent alt efter hvor koldt det var uden for. Radiatoren var indstillet så den ønskede temperatur blev opnået.

Dengang boede jeg alene i en lejlighed og besøgende mente at jeg var bindegal. Tænk at skulle gå på toiletet i den kulde blot til ære for nogen firben. Grunden til jeg ikke dvalede dem ved en lavere temperatur var at jeg vidste mine dyr kom fra den sydlige del af udbredelsen, enten Sardinien eller Sicilien. Var det dyr fra den nordlige del så ville jeg byde på at de kan dvalen helt ned til 5 grader.

Det jeg har lært med de andre europæiske firben og ikke kun med ruinfirben er at de som oftest er sårbare overfor dehydrering under dvalen.

De skal helst ikke ligge for tørt og sidst på dvalen skal man holde øje med dem i ny og næ, ca en gang om ugen. Ser det ud til at deres haler synker sammen, tager man dyrene

ud af dvalen, ellers gennemfører man de planlagte måneder.

Når dvaletiden er udløbet, tager jeg dyrene ud og stiller kassen i terrariet en morgen, i den kolde ende. Jeg åbner låget og ved hjemkomsten og om eftermiddagen vil dyrene normalt være fremme. De er nu tørstige - så der skal være vand til dem. Ellers er det bare at hælde foder i dem - så skulle de gerne lege far, mor og børn helt af sig selv. Hannen spiller op til hunnen et par dage og i denne tid var mine dyr meget lidt sky og rigtig meget fremme. Som foråret gik blev hunnen tykkere og tykkere og en kasse med fugtigt spagnum blev stillet ind. Heri lagde hunnen to gange 4 æg med et par uger eller en måneds mellemrum. Æggene blev ruget ud i let fugtigt medie, vermiculite mener jeg nok det var, ved 26-30 grader. De klækker på 60-90 dage - jeg er af den opfattelse af det gavner embryoerne at ligge med en nattesænkning på et par grader. Jeg har ikke haft problemer med at ungerne døde lige før klækningen efter jeg benyttede mig af nattesænkning.

Jeg har dog oplevet problemer med en anden art af europæiske firben når jeg ikke brugte nattesænkning. Derfor bruger jeg for en sikkerheds skyld nattesænkningen. Alle 8 æg klækkede med fine unger der grådigt åd alt der var småt nok til de kunne overmande det. Ungerne blev solgt om efteråret, men skulle

Jeg have beholdt nogen af dem ville jeg have fodret stille og roligt på dem, så de kunne have været kønsmodne i 2 eller 3 års alderen. Stille og roligt opfodring så fedtlever undgår er efter min erfaring vigtig for at få gode avlsdyr.

Afslutning.

Vil man have dyr med masser af action og gang i den, skal man vælge et andet firben - smaragder ville her passe fint.

Ruinfirbenet er et fint og nydeligt dyr som passer godt til rolige folk - og alle de nørder der bare elsker at have et dyr de måske aldrig får at se.

Jeg solgte mine voksendyr til Peter Wilkes som mobbede mig et lille års tid senere med at det var de dyreste dyr, målt i antal sekunder, hvor de var fremme, han havde ejet. Hos nogen er de åbenbart mindre fremme end hos andre - jeg vil dog ikke gøre mig klog på hvorfor. Selvom jeg er lidt nørdet er jeg ikke just super stille og rolig.

Skulle jeg en dag få et hus med have, så er ruinfirbenet en art der står højt på ønskelisten over dyr jeg vil prøve i et udendørsanlæg.

Redaktørens kommentar:

Jeg har tidligere (i 1960'erne) holdt ruinfirben sammen med min bror Jens og hvor der også kom unger ud af det. Vores ruinfirben var i modsætning til Kaspars ikke særlig sky, men var meget fremme og lod sig villigt fodre af hånden. Måske skyldtes det at vi havde dem fra de var ganske små. Min brors gode ven Clement havde fanget 8 unger til os i Toscana.

Kilder:

www.lacerta.de

Handbuch der reptilien und amphibien europas, band 2/II, af Wolfgang Böhme.

The Lizards of Italy and Adjacent Areas, af Claudia Corti og Pietro lo Cascio.

Summary

The author gives an account of his keeping and breeding *Podarcis siculus* in captivity. He has kept *Podarcis siculus* with breeding succes in a glass vivarium measuring 80x40x40 cm (lxhxd). Should he again keep this species he would use a larger container measuring 150x100x70cm, hopefully also with breeding succes. Eggs have an incubation time from 60 to 90 days with temperature range around 26-28 degrees celcius with a sligth cooling at night. Adults as well as juveniles are fed with varying insects of relativly small size. The animals were kept at a temperature around 30 degrees celcius during day time and 18-22 at night, with a hotspot of up to 45 degrees celcius. Breeding was obtained after a 2-3 months hibernation at 10-12 degrees celcius.

Redaktørens frilandsterrarium hvor ruinfirben og platysaurus havde sommerophold. Terrariet var lavet af fliser (40x40cm), stillet på højkant, oven på et støbt fundament. Fliserne var malet med oliemaling på indersiden og var derfor så glatte at dyrene ikke kunne undvige. Terrariet fungerede upåklageligt i en del år. Foto: Jan Clausen.